

GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a esse de 2 ori: Mercuria si Sambet'a, F'icia una data pe septemana, — Pretiulu: pe 1 anu 10 . v. a. Pentru tieri esterne 15 . sun. pe unu anu séu 45 doidieceri, or 3 galbini si 3 doidieceri mon. sunatoria. Se prenumera la postale c. r., si pe la DD. correspondenti. — Pentru serie ad. de 10 vorbe mari séu mici inserate se ceru 8 cr. Tacs'a timbrala e 80 cr. de fiecare publicare. Fara depunerea acestui pretiu inainte nu se voru mai primi publicari

Nr. 44.

Brasiovu, 4. Juniu 1862.

Anulu XXV.

MONARCHIA AUSTRIACA.

Publicare.

In urm'a conclusului adunarei generale din 24. Oct./5. Noe. 1861 adunanti'a generala a asociatiunei transilvane, pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu, se va tiené pentru anulu acest'a in 16/28. Juliu in Brasiovu.

Aducunduse acést'a la cunoscinti'a publica, si conchiemanduse la aceeasi toti membrii asociatiunei, subscrisulu Presiedinte 'si satisface placutei s'ale detorintie ce i-o impune §-ulu 14, lit. a. din statute.

Diurnalele nóstre romane sunt pofcite a reproduce acést'a publicare.

Sibiu, 27. Maiu/8. Juniu 1862.

Andrei Barone de Siaguna m. p.
Episcopu si Presiedinte Asociatiunei.

Antonie Vestemianu m. p.
Canonicu si Secretariu sec.

Limble oficiale.

II. In Nr. tr. amu comunicatu cateva trasuri din viéti'a aceluor popóre, la care o limba straina oricare s'a introdusu cá oficiala fara vreo sila fisica, ci mai multu numai prin trebuinti'a nascuta intre ele de a comunicá prin graiu viu si prin scrisu cu altu poporu mai desteptu decatu dinsele. Acumu ar fi cá se vorbimu despre introducerea altei limbi prin mijlocirea si ajutoriulu colonisarii, dupa cunoscut'a macsima: Regnum unius lingvae instabile et imbecille est, carea judecata deaprópe este vecina cu: Divide et impera; ci meditatiunile nóstre asupra colonisarii ne aru duce prea departe, cu care amu pune numai la proba prea grea rabdarea cititorilor nostrii. De aceea rogamu pe oricare, cá se binevoiesca a cautá impregiuru de sine si — fara a'si mai luá ostenéla de a frundiari prin istoriile antice, a privi la Ungari'a, Transilvani'a, Bucovin'a, Galiti'a, Besarabi'a, Algiru, Americ'a s. a. s. a. Ce mai mijlocu minunatu de a'ti asigura domni'a limbei cuceritorului prin colonizare!

Scopulu nostru aici este de a mai arata si alte moduri, prin care se póte introduce o limba cá oficiala si totuodata cá absorbitóre de alte limbi. O limba oricare se mai póte introduce si prin fortia, prin poterea armeloru, prin supravighiere politiana, prin persecutari de tóta spiti'a, prin intemeierea de scóle la unu poporu ce si'ar avea si elu o literatura órecare, déca nu mai multu cea bisericésca. Esemplu de clasa acésta nea pastratu istori'a in Sacsonia si in o parte mare a Prusiei din seculii 14 si 15, pe candu germanii subjugandu pe sloveni séu asia numitii serbi locuitori vechi ai aceluor tieri; determinati a stirpi cu totulu viti'a lor, nu numai lea demandatu strinsu invatiarea limbei nemtiesci, ci totuodata au opritu vorbirea limbei slovene sub pedépsa de taierea organului limbei. Acestu modu anca'si avú rezultatele sale stralucite, pentruca in acelea tieri au mai remasu pana in dílele nóstre numai o mana de sloveni, in favórea carora acumu in secululu nostru numitu alu lumineloru li se spune une ori si cate o predica slovenésca, precumu ni s'a intemplat a vedé acést'a tocma si in capital'a Sasoniei Drezda (Drzda). Acestu modu de a se introduce limbi oficiale aflase óresicare simpatii si pela noi intre anii 1840—49. Din acestea vedemu, ca unele popóra europene au in-

vatiatu dela elini si romani multu si ca in unele privintie iau si intrecutu.

Altu modu de a introduce cate o singura limba oficiala este si mai modernu, si mai finu, si mai puginu batatoru la ochi, totuodata fórte simplu. Eata cum: Adú in Principate unu Domnu fanariotu din Constanti-nopole, carele se nu scie nimicu romanesc. Mari'a Sa voindu binele tierii si dorindu a se informa despre tóte neajunsele si nevoile locuitorilor, va fi silitu a'si cautá dela ministrii pana la logofetii (notarii) satesci totu nu-mai amploiatu séu greci curati, carii se incurce totusi cate ceva in „rumuneasc'a," séu romani greciti pe atata, incatu se póta avea destula incredere intrinsii. Dara Mari'a Sa cá Domnu crescinu si umanu da totu-odata porunca, cá amploiatii se priimesca ori-ce „jalbi in limb'a rumuneasca.“ Bietii locuitori se bucura si alérga la Kiriotati si Logiotati cu „jalbi“ facute romanesc de cate unu mosiu popa séu logoteti mai batrani. „Hei cze asta moi rumune? Cze vre tu cu zalbe de aste, la noi nu szti se czitim rumunescze, dute la dracu cu rumuneaszka ta, scrii la mine greczeste.“

„Asia o fi cocóne. Vedi pecatele mele, nu puteam da la Kir Stavrake, cá se'mi faca o jalba grecésca, inca nu faceamu drumulu de doua ori la orasiu si nu damu doua plati pentru scrisulu jalbii. Dieu bine a disu cine a dicit, ca astadi fara grecésca nu esci nimicu.“

Precumu o patise la inceputu acelu romanu, au patit'o dupa timpuri tier'a intréga. Causantii alerg'a pe la logofetii si advocatii greci, pentru cá se le apere causele; dar' care grecu potea se fia asia prostu séu nebunu, cá se apere pe nisce „mojici de romani“ in contra hotiei si impilarii connationaliloru sei, parinti, unchi, nepoti, veri, cumnati si cate alte adunaturi!

Dupa vreo trei ani intr'o dí frumósa Mari'a S'a „Alesulu Sultanului din neamulu lui Christosu“ uitan-duse pe feréstra, vede dinaintea palatului o multime nenumerata de ómeni portandu prajini de lemnu despicate la unu capetu pentrucá se intre jalb'a si ridicate in susu. „Se traiesci Mari'a Ta. Amán Mari'ata, ca ne prapadescu grecii!“

Domnulu tremura de frica si de mania. Dómn'a si domnitiele spaimantate se ascundu care pe unde potu tiepandu cá din gur'a sierpiloru. Cativa din ministrii greci inca se afla in palatu. — „Ce ati facutu blastamatiloru? Pentruce nu miati spusu ca poporulu este impilatu si striga dupa dreptate?“ — „Se poruncesci Mari'ata cá se traga cu pucsi si tunuri in acei blastamati de rumani.“

Urmarele mai departe vedile in istoria. Ele sunt rezultatulu introducerii unei limbi oficiale necunoscute de poporu si alu aplicarii unoru amploiatu multu mai lenesi de catu cá se vrea a invatia limb'a poporului, si multu mai despretiuitori decatu cá se le pase de nevoile lui. —

Ati urmaritu Domniloru cu tóta luareaminte introducerea limbei germane sub ministeriulu Schwarzenberg-Bach? Nu ne indoimu despre acésta. Aici a mersu lucrulu cu totulu altumintrea, rezultatulu inse mai totu acela. Aici egalitatea de drepturi s'a prochiamatu de timpuriu. Legile si ordinatiunile mai inalte s'au publicatu in cei 10 ani in 10 limbi. Amploiatiloru li s'a de-

mandatu de repetite ori, cá intr'unu reținpu órecare se in-
vetie limb'a respectivului poporu. Lí s'a comisa in cutare anu,
cá resolutiunile se se dea in limb'a in care va fi scrisa ruga-
mintea. Si cu tóte acestea s'a vediutu in cursu de 3-4 ani
dela introducerea noiei sisteme, ca mai nici o petitiune nu
se substernea nici vreunu procesu nu se póta, nici resolu-
tiuni, decisiuni, deliberate nu esia in alta limba, decatu nu-
mai in cea nemtiésca, incatu vedeai totu pe acelu poporu ca-
re'si castigase dela imperatulu unu dreptu destul de frumosu
privitoru la usulu limbai sale, alergandu pe strate si prin case
si rogandu pe unii altii, eá se binevoiesea a le „descurca“ —
pe limb'a loru — „aceea ce era scrisu in cartile venite dela
domniile cele noua.“ (Va urm'a.)

Politic'a fiitóre a lui Kossuth.

Sunt intre contrarii Austriei, carii staveritatea acestui statu
pentru aceea nu vreau se o recunósca de indreptatita, pentru
ca elu cuprinde in sine o pistritia mestecatura de diferite po-
poratiuni, eara nu unu singuru, unicu tienutu de nationali-
tate. La acestea s'a respunsu totudeaun'a cu dreptu ca pen-
tru dragulu loru nu se mai potu respinge popórele, care o-
dáta se afla acia, earasi de unde au venitu, si ca de s'ar da-
rám'a astadi Austri'a, ar trebui mane se resara in locul ei
unu statu cu totul asemenea, si natiunile diferite prin dara-
marea Austriei la parere eliberate ar trebui se jertfésca multu
din independinti'a lor cumparata cu sangele acestui statu nou.
O dovada batatóre la ochi despre acést'a ne da acum'a unu
politicu, care se afla in castrele inimice si nu i se póte im-
put'a o predilectiune pentru estimea statului nostru, adeca
Kossuth. Acest'a schimbandusi eugetele, ca o Ungari'a ar pu-
tea cust'a de sine singura independenta, vrea se rumpa teri-
toriale corónei S. Stefan dela legatur'a de statu a Austriei si
se le afiga unui nou statu danubianu ce ar fi a se cre'a. In
privinti'a acést'a a facutu elu in diurnalulu de septamane din
Milanu „Alleanza“ o prochiamatiune, care se cuprinde in ur-
matórele dupa „Ost si West“:

„Proiectu pentru o confederatiune a provinciiloru danu-
biane. Relatiunile cu totul speciale ale tieriloru, care se in-
tindu dela Carpati pe lenga Dunare in diosu pana in Marea
negra si adriatica, facu formarea unui statu mare unificu fórte
grea. Aci este si de doritu, cá statele vechi istorice ale ace-
stei parti de pamentu se organizeze intre sine unu legamentu,
care ar putea purta numele „Confederatiunea danubiana“.
Afara de intrebarile de interesu comunu, care s'ar regula prin
dicasteriulu confederatiunei, aru avé fiacare singuraticu statu
perfect'a, legislativ'a, iudicial'a si administrativ'a autonomia.
In puterea unei largi decentralisatiuni, unei intinse libertati a
comunelor si a provinciiloru s'ar'a poté desvolta poporatiu-
nile confederatiunei liberu si fara pedeca, fiacare dintre ace-
ste semintii aru poté in marea familia a omenimei cuprinde
spatiulu, care i se cuvine. Basea dreptului publicu nou alu
provinciiloru danubiane ar fi liber'a consunantia a popóreloru
representate intr'o adunare constituanta, séu si espresa prin
dreptulu de votisare universalu. Astfelu aru poté p. e. arde-
lenii fi chiamati a otari prin dreptulu de votu universalu, déca
tier'a lor are se faca o parte a Ungariei unificate séu déca ar
fi se se unésca cu Ungari'a si alte state confederative cá statu
autonomu pe basea perfecte egalitati. Din partea mea eu a'si
pune numai o singura conditiune pentru casulu, candu Arde-
dealulu ar vré se se constitue cá statu autonomu si conmem-
bru al confederatiunei: ci acést'a ar fi uniunea personala in per-
són'a capeteniei Ungariei si a Transilvaniei. Aceste ambe state
ar trebui se aibe unu singuru siefu, fia titlulu lui ori si care.
Perfect'a concordia intre unguri si romani, care forméza obiec-
tulu dorintieloru mele celoru mai ferbinti ar asigura ambelor
popóra reciproc'a independintia si prosperitate. Eu dara mea
magulescu cu speranti'a ca noua ne va succede ajungerea a-
cestui scopu mare.

La intemplare candu cestiunea orientala ar aflá soluti-
nea s'a cu independinti'a poporului, ar fi de doritu, cá Ser-
bi'a si celelalte tieri siudslavice se intre in confederatiunea
danubiana, care astfelu s'ar intinde dela Carpati pana la Bal-
canu si ar cuprinde urmatórele state: Ungari'a, Transilvani'a,
Romani'a, Croati'a si tierile legate cu Serbi'a. Cestiunea flo-
tanta in privinti'a Dalmatiei s'ar putea decide prin votulu uni-
versalu. In casu necesariu s'ar poté chiamá si midiulocirea,
si decisiunea judiciaria arbitraria a puteriloru amicabile, cá
se se deslege cele mai critici intrebari, asupra caroru popó-
rele singure s'ar poté intielege cu greu. Tractatulu confede-
ratiunei s'ar fics'a prin adunarea constituanta. Inse eu vréu
totusi a asieza unele principii, care ar servi de basea.

1. Afacerile de interesu comunu ar fi: apararea teritoriu-
lui confederatiunei, politic'a esterióra si representatiunea siste-

mei comerciale, duan'a, drumurile de comunicatiune mai mari
monet'a, mesur'a, pondulu. 2. Totu ce se reduce la puterea
armata pe uscatu si mare, la fortaretie, porturi de resbelu,
se va regula prin dicasteriulu confederatiunei. 3. Singurati-
cele state ale confederatiunei nu au deosebite representatiuni
la curtile esterne; este numai un'a comuna diplomatia de con-
federatiune. 4. Este numai o sistema de vama séu duana, a
carei venitu se impartiesce intre state dupa principiile tacsate
de constituanta. Pentru tóta confederatiunea ar fi valida nu-
mai un'a singura legislativa de comerci. 5. Constituant'a va
decide, déca adunarea confederativa, care eserceza puterea
esecutiva, ar avea se constea din o singura séu din 2 camere,
cumu este la statele unite in Nordamerica, in casulu din ur-
ma se va alege camer'a reprezentantiloru dupa numerulu po-
porului alu diferiteloru state. Fiacare mare séu micu statu ar
avea unu numeru egal de membrii ai senatului, ce aru fi
pentru statele mici o pretiósá garantia. 6. Puterea esecutiva
se va esercea de unu senatu confederativu alesu de singur'a
adunare séu de ambele camere. Acest'a va priimi totuodata
conducerea politicei esterne subtu control'a puterii legislative.
7. Constituant'a va otari limb'a oficiala a confederatiunei.
Fiacare membru alu puterii legislative séu esecutive se póte
esprima in aceea limba, cei este mai indemana. 8. Scaunulu
dicasteriului confederatiunei ar fi schimbanduse in Pest'a, Bu-
curesci, Zagrabia si Belgradu. 9. Supremulu capu alu sta-
tului, in care residéze dicasteriele confederatiunei, va fi schim-
banduse presedintele senatului confederatiuni si timporaneulu
presedinte alu confederatiunei. 10. Totu statulu isi póte dá
aceea constitutiune interna, pre care o tiene elu de mai buna,
presupunenduse, ca ea nu va cuprinde principii, care ar fi in
opositiune cu acele recunoscute si sanctiunate de actulu con-
federatiunei. 11. Referintiele diferiteloru nationalitati si reli-
giuni in singuraticele state s'ar putea regula dupa urmató-
rele principii, care sau formulatu in memoarulu publicatu in
Turinu in 15. Sept. 1860 alu comitetului ungurescu: a) fia-
care comuna otaresce care sei fia limb'a oficiala, in acést'a
limba se voru scrie protocólele siedintiei, relatiunile si scri-
sorile catra siefii comitatului, petitiunile catra regimu si catra
confederatiune. Tocmai asia decide si ori care comuna, care
se fia limb'a didactica in scóle. b) Fiacare comitatu otaresce
prin multimea voturiloru limb'a s'a administrativa. In acést'a
limba se voru scrie protocólele si relatiunile siedintieloru si
corespondinti'a catra regimu si tocmai asia se voru publica
decretele si respunsurile regimului. c) Membrii adunarii con-
federative potu in desbaterile parlamentare intrebuintia fia-
care limba dupa alegerea loru. d) Legile se voru public'a in
tóte limbile primite de comitatu si de comune. e) Toti locui-
torii se potu uni liberu in interesulu nationalitatiloru, in aso-
ciatiuni mari nationale, pe aceste le potu organiza dupa voin-
ti'a loru si intocmai in adunari periodice pentru afacerile loru
de asociatiuni. Tocmai asia potu ei asi denumi capeteniile na-
tionale cu numiri de Vodi, Hospodari séu si altu nume. f)
Ei potu si insusi administratiunea bisericelor si a scóleloru
loru predá asociatiunei nationale si alege liberu pe demnitari
loru bisericesci supremi, carora se póte dá titlu de patriarchu,
mitropolitanu séu alte numiri. g) Ei potu se'si intocmésca sta-
tute in privinti'a organizatiunei loru cá si a intereselor na-
tionale si religióse. h) Statulu va cere numai un'a! publica-
rea consultariloru loru si a actelor.“

De aci provóca pe toti locuitorii tieriloru dunarene ma-
giari, slavi si romani, cá se arunce velulu uitarii preste tre-
cutu si se'si dee man'a cá unulu pentru toti si toti pentru
unulu se se redice pentru libertate, ca unu statu de 30 mil.
va trage multu in cumpana europeana scl., datulu e din Tu-
rinu 1. Maiu 1862. Subscrisu L. Kossuth.

Noi privimu acestu pamfletu numai de o agitatie po-
litica indreptata in contra monarchiei nóstre si esita din creeri
fantastici spre a nutri sperantiele partitei lui resturnatóre, ori
si unde s'ar mai afla ea; — de altumintrenea romanulu cre-
dintiosu dinastiei sale, a respinsu si va respinge catu colo
totudeauna feturi de acestea cu persóne cu totu, asceptandu
binele viitoriului seu dela dreptatea si cercuspectiunea tron-
lui, care trebuie se studieze bine, fórte bine impregiurarile pa-
sivitatiloru si ale negatiuniloru.

TRANSILVANIA. Brasiovu, 10. Juniu n. (Asociatiunea
si Espusetiunea.) Cu catu timpulu adunarii nóstre literarie se
apropie, cu atatu ni se adreséza din mai multe parti intrebati-
uni mai numeróse privitóre atatu la adunarea ins'a, catu si
la espusetiunea impreunata cu aceeasi. Noi din cate informa-
tiuni amu trasu pana in momentele acestea potemu respunde
si asigura pe o. publicu, ca pana acumu se arata semneprea
frumóse, cumca intreprinderea nóstra va esi cu ajutorulu ce-

rului dupa dorinti'a comuna, ceea ce se putea presimti si mai dinainte. Cercularele respective archipastoresci au petrunsi preste totu prin tóte clasele societati nóstre; indemnările repetite ale diurnalelor romanesci din Transilvani'a si Ungari'a au caditu asemenea pe pamentu roditoru. Exemplulu comunei Resinari de a cumpara din banii comunali obieptele pregatite pentru espositiune de catra locuitorii mai lipsiti si ale darui asociatiunii a produsu preste totu cea mai placuta impresiune. Intr'aceea s'au aflatu si particulari mai multi, carii au inlesnit pe cutare mesteri, prin ajutoriu de bani, cá se'si póta castiga materialulu cruđu, dintru carele se lucre cate unu obieptu doua demnu de a se produce in publicu. Catu tiene din muntii apuseni pela Abrudu, Zlatna si Alba-Juli'a incóce pana la S.-Sebesiu si Sibiiu inainte, preste totu s'a inciusu o miscare viia si o nobila rivalitate. — De aici din Brasiovu numai lucruri mai fine de mani femeesci se gatescu preste un'a suta piese. Din Sacele sau prenotatu pana acumu la 90 articuli, dintre carii unii se voru infaciosia in mai multe esemplare. Caracteristica este si amerintiarea cea naiva a femeiloru dela Tohanulu vechiu (fostu militariu) de altumintrea judecate de harnice, ca pensa cá a loru nu se va mai vedé din tóta tíer'a Ardealului..... — Earu o móra completa (in greutate cá de 5 Ctr.) pe care o tramite Dn. locotenentu Sandru dela Órd'a, a desteptatu si pana acumu interesulu si curiositatea multora. — Din vecin'a secuime se aude si de unu locomotivu, care e lucratu de unu romanu maiestru din acelea parti. —

— Intre acestea comitetulu localu de aici intocmitu inca din érna trecuta pregatesce — de si in linisce si tacere, o programa, care e prea de doritu cá se ésa catu se póte mai chiara si precisa, pentrucá cele trei díle ale adunarii si vreo diece ale espusetiunii se decurga pentru noi regulatu, conformu cu caracterulu celu seriosu si moderatu alu poporului si prin urmare spre indestularea toturozu.

La intrebarea ca aveavoru locu in adunare si persóne de alte nationalitati, respundemu asia: In sal'a adunarii voru avea locu numai membrii asociatiunii si onorarii; earu frumós'a galeria va fi destinata si despartita atatu pentru dame, catu si pentru ascultatorii nemembrii; intrarea va fi numai cu biletu, care inse se va castiga cu tóta inlesnirea. —

In localele de espositiune nu va fi iértatu nimenu a intra pana in diu'a deschiderii ei, si atunci cu unu pretiu prea moderatu de intrare.

Din comitatulu Cetatei de balta, 4. Juniu. Caus'a limbei romane in acestu comitatu nu potemu díce, ca sta bine. Ma tocma cauta se marturisimu, cumca si la judii cercuali de nascere romani le vinu ordinatiuni si mandate dela comitatu totu numai in limb'a magiara, asia catu eli debuind ale comunicá comuneloru respective, pentru cá se le intieléga, se afla nevoliti a le traduce pe romania. Ni se spune din partea unor'a, cumca caus'a acestei nerespectari a limbei romane ar fi aceea, cá notariulu primariu din acestu cottu, carele are de a concepe si estradá ordinatiunile si mandatele, fiendu magiaru, n'ar' pre sci romanesce, inse noi neamu luá volia a reflectá la acéstá numai atata, cumca adeca: deregatorii fiendu pentru comitatu si poporu, ér' nu din contra — — — s'ar cere cá eli se scia limbele comitatului respective, cu atatu mai vertosu, cu catu cá acele sunt totudeodata si limbele Patriei nóstre, si apoi déca volimu a fi frati in adeveru, se nu ne rusinamu seau mai bine, se nu ne crutiamu ostená, a invetia unulu limb'a altui'a, prin urmare noi amu fi de opiniunea cá in aplecarea oficialiloru mai neamanatu a celor, cari vinu in contactu nemidulocitu cu poporulu, se se lia in consideratiune si ast'a cerentia; cace numai asia se póte esecutá si principiulu egalei indereptatiri in adeveratulu si curatulu seu intielesu.

De altumentrelea cu durere recunóscemu noi si aceea, ca comunele nóstre de pre aici anca neci pana in diu'a de astadi nu si-au dechiaratu limb'a maioritatiei de limba oficiósa in afacerile comunali. Prin urmare aceste comune in letargi'a, nepasarea seau mai bine in amortirea sa, neci pana astadi anca, n'au facutu destulu volientiei si dorentiei préinalte a Mai. Sa. espresse in inaltulu autografu ddto 21. Dec. 1860, prin care comuneloru si orasiene si tiezene li se acorda volia libera asi alege limb'a sa oficiósa; totudeodata prin acelu in. autografu, oficialii adminstratiunei politice si ai dreptatiei se indatoréza, cá totufeliulu de ordinatiuni si mandate, care mergu deadreptulu la comune, se le dee in aceea limba, carea este limb'a pertractarei afaceriloru comunale.

Bagati séma fratoriloru conáionali, se nu' trageti asu-prave inaintea posteratiei respndietatea cea grea si neescu-

savera, ca n'ati sciutu pretiui la tempulu seu bunulu vostru spirituale celu mai inaltu adeca: dreptulu limbei, acordatu pregátiosu de Maiestatea Sa prébunulu si préamatulu nostru imperatu. †

UNGARIA. Pest'a, 13. Juniu. Starea Ungariei cu privire la ~~statiunea~~ cea mare, adica la referintiele ei catra Austri'a nu se mai lamuri pana in ór'a de faciá. Totu ce se scia este, ca partit'a aristocratiloru conservativi aruncanduse in fruntea guberniului incérca tóte spre a aduce lucrulu la o impaciuire. Intr'aceea arestarile politice de o parte, lotriile de alt'a nu mai voru a inceta, prin urmare tribunalele militare au de lucru mereu. Mai de curundu se arestá la Sioproni unu scriitoru anume Bartholomeiu Ormondi pentru o poesia revolutionaria, eara in Zemlinu prinsera pe fostii amploiatu anume Zöldi Lajos, Kossuth Gusztáv si Keresztesi Lajos pentru-ce? diurnalele anca nu ne spunu. Intr'aceea arestarile politice in Ungari'a earasi ajunsera a se face de moda, cá pela an. 1850—54 incatu lumea nici ea mai intréba care pentru ce este arestatu.

Ungurenii faimosi si pana acumu de lotrii si omoruri, isi facu si astadatu de capu. Nu e septemana in carea se nu affi in diurnalele unguresci cate unu exemplu doua din cele mai fioróse. Din tóte inse bravur'a de lotri ucigasi, care se intréca si pe banditii cei mai cumpliti neapolitani se pare a fi cea dela satulu Köese nu departe de Kaposvár si $\frac{3}{4}$ óra de laculu Balaton. In acelu satu locuitu de 1500 suflete intrara diu'a mare dupa amiédi cincí lotri inarmati din crestetu pana 'n talpi, mersera dreptu la evreulu negutiatoriu anume Kardos Mátyás si batendu'lu bine ilu despoiera de totu ce avú. In minutele maltratarii evreului se batura clopotele in dunga, satenii esira armati, sosira si ceva politiani; acei talhari cumpliti inse tienura cu satulu intregu la lupta, ranira din puscele si pistólele loru optu sateni si doi politieni, eara judelui satescu ii strabatú unu glontiu prin pieptu. Dintre lotrii nu s'au ranitu nici unulu; ci toti au scapatu nevatamati. Capitanulu a fostu strigandu, ca déca nu voru inceta cu trasulu clopoteloru, e in stare se dea focu la satulu intregu.

(Dupa Pesti-Napló din 12. Juniu.)

Eata asia intielege libertatea o parte din locuitorii Ungariei. Temnitiele sunt indesuite cu facatori de rele; din timpu in timpu se si mai spendiura cate unulu; asia ceva inse nu genésa intru nimicu pe vecinii nostrii ungueni, pentrucá se nu'si aléga cate unu capitanu, sub a carui comanda se fure, se prade, se dea focu si se omóre.

Apoi ce e dreptu, candu citesci si vedi unele cá acestea, iti vine aminte si fara voia proverbiulu romanescu: La astufelu de capete astufelu de caciule.

Diurnalele unguresci totu mai tare se retragu de pe campulu politicei; prea firesce, pentruca supuse fiindu potestatii discretionarie (volniciei), nici nu baga de séma, cumu se incurca in cate unu procesu criminalu, in urmarea caruia se pomenesce in temnitia si cu o parte din cautiune perduta. Cu atatu mai virtosu inse barbatii cei mai luminati ai natiunii magiare s'au aruncatu earasi pe literatura, sciintia, arte, multirea fonduriloru, cumu este alu academiei, alu literatiloru scapatati séu bolnavi séu batrani, alu tinerimii studiose, alu scólei agronomice, alu tiparirii de carti eftine s. a. s. a.

AUSTRIA. Vien'a, 7. Juniu. Suptu presidiulu archiducelui Rainer se tienú o conferintia ministeriala, in care se luá inainte si caus'a representatiunei universitateri natiunei sasesci la pertractare si deputatiunea fú primita de cancelariulu conte Nadasdi si in 12. de Maiestate in audientia.

Mai. S'a primi in audientia pe cancelariulu Forgaciú, gubernatorulu conte Pálfi si la o dinéa in Lacsenburg conveníra mai multi principi, duci si archiduci de Germani'a.

In caus'a Muntenegrenului intre Vien'a si Paris decurgu negotiatiuni; Françi'a ad. ar dori, cá cabinetulu de Vien'a se'si puna influinti'a la Pórta spre a o misca la o armistare cu Muntenegru. — Din alte parti inse cetimu, ca Françi'a face acéstá deadreptulu catra Pórta.

Totu aci in Vien'a se vorbesce multu despre unu congresu europénu, care se reguleze tóte diferintiele plutitóre nationale din Europ'a si ca in caus'a acéstá intre Austri'a si Françi'a s'ar fi si inceputu negotiatiuni.

CRONICA din AFARA.

ITALIA. Turinu, 3. Juniu. In camer'a deputatiloru se ceti o scrisóre a lui Garibaldi, in care acesta face desluciri despre intemparile din Sarnico si Bergamo, néga, cumuca aru fi fostu vreunu planu de a pasi graniti'a si'si desvólta programulu seu politicu, ceea ce dede ocaziune la o desbatere

fórté infocata. Deputatul Crispi ad. intimulu amicu alu lui Garibaldi afirmá, cumca gubernulu a sciutu bine, ca scopulu espeditiunei aru fi fostu dincolo de Mare, si spre scopulu acesta elu aru fi si apromisu arme si bani, si ca afer'a cu Tiro-lulu, aru fi numai o fabula, o fantasmagoria si o stéma, spre a scóte nesce mesuri neliberale dela parlamentu. Ratazzi, ministr. prim. a apromisu unu milionu de punci pentru espeditiunea transmarina si in 27. Aprilie, candu i se cerù acestu milionu, dede Ratazzi respunsu, ca anca nu póte dá, inse totu se tienù de apromisiunea facuta, dicundu, ca armele se afla gata, pentru loculu menirei loru, prin urmare ca Ratazzi conspiréza, pentru ca se afla indatoratu de Garibaldi, fiindca acesta l'au ajutat, cá se capete portu-foliulu ministerialu; in urma cere numitul Crispi o comisiune cercetatória in privinti'a acésta, inse nu i se concese. — Din acestea se vede ca ministeriulu Italianu a sprijinitu o espeditiune ultramarina, unii credu, ca la portulu de Fiume spre a strabate in Ungari'a, altii, ca la Muntenegru, spre a resculá provincie slavice din Turci'a si de acolo a resbate in teritoriulu austriacu, inse parenise, ca Greci'a era loculu destinatiunei loru, cá se ajute revolutiunea si cu putere mare se propasiésca de acolo. Garibaldi se intielese, cá in 6. Junie la Lago-maggiore in Intr'a se se intelnésca cu Grivas, capuiu insurectiunei din Naupli'a si se crede, ca in caus'a acést'a. — Ratazzi negase totu, ce descoperise Crispi, cumuca ad. guvernulu ar fi avutu vreo sciintia despre espeditiune, caci altufeliu aru fi impededatu o astufeliu de cercare, care póte compromite lealitatea Italiei si repórtele ei intrenationale. — Destul, ca cei prinsi se elibera si gubernulu totu 'si spala manile.

Mai scriu inse diurnalele germane, cumca reactiunea in Neapole aru fi crescutu astufeliu, incatu s'ar incumeté a face si imprumute nationale pe fačia pentru Franz II.; eara Victoru Emanuelu aru fi fugitu din Neapole din caus'a unor demonstratiuni amerintatòrie, facute de reactionari multi la numeru in strat'a Toledo cu tortie de flamure intre strigate: „Diosu cu Piemontulu, Vivat Garibaldi!“ ceea ce sémana a scornitura.

In caus'a Romana episcopii vreo 300 la numeru si vreo 2000 preoti au decretatu a face o adresa catra Sf. S'a Papa, cá unu testimoni demonstativu pentru puterea lumésca a Papei si s'au alesu cardinalulu Wiseman si unu episcopu fr. spre compunerea adresei.

Se mai respandescu si alte sciri, cumca Pap'a aru recunósce fapta cumplinita si e multumitu, déca i se va garanta patrimoniulu Sf. Petru, eara Austri'a pe lenga 1 mie milióne si ceva recompensare in Orientu — s'aru impaca pentru Veneti'a, se 'ntielege ca in congresulu viitoriu, ceea ce o lasamu in regiunea sciriloru tataresci.

Intre Itali'a si Françi'a s'au subscrisu unu tractatu de comerciú fórté intimu si Prusi'a cu Rusi'a se apropia a recunósce regatul Italiei, ear catra lini'a Mincio se tramitu trupe mai multicele, pentru ca se dede preste noue miscari mazzinistice la granitiile Mantuei.

TURCIA. Constantinopole. Pórt'a tramise de nou trupe lui Omeru-Pasi'a si pe candu despre o parte se opuse protestului francesu si rusescu intrandu pe teritoriulu Muntenegului, de alta parte primesce dela imp. Napoleon marele cordonu alu legiunei de onóre.

Intr'aceea lucrurile in Muntenegru mergu fórté bataiosu din ambe partile si anumitu in strimtorile dela Duga in Muntenegru s'au comis o batalia infricosiata, in care cadusera vreo 5 bimbasie si din partea muntenegreniloru 200 morti si 160 raniti. In 1. Juniu aprópe de satulu Jenicani atacara Muntenegrenii suptu comand'a prinç. Nicolae si a tataniseu pe turci suptu Abdi- si Osmanu-Pasi'a si sustienurá foculu infricosiatu, totusi in urma trebuira se se retraga cu perdere dela 5—600 morti. Priaç. Nicolae respunse acumu la ultimatu lui Omeru-Pasia, cumuca trecerea granitiei se ascrie numai inapoiatei civilizatiuni a supusiloru sei, cari trecu graniti'a pentru scopuri comerciale.

Serbi'a se afla fórté iritata asupra tureiloru, conflicte repetite se ivira intre serbi si turci, ceea ce casioná incordare intre garnison'a turcésea din Belgradu si intre politi'a si gendarmii serbesci, ba au indusimanitu animele astufeliu, incatu guvernulu Serbiei a facutu protestu la poterile garantatòre in contr'a demonstratiunei resboiósce facute din partea garnisónei turcesci, care ambla cu baioneta scósa, dicundu, ca nu vré a respunde pentru nice o eventualitate putintiósca.

ESTRASU

din protocolulu sinodulu traptualu alu Lapusiului, care s'a tidnutu in Suciulu de josu in 17. si 18. Juniu 1861 st. n.

(Urmare din Nru tr.)

B. Trecundu la punctele prescise in cerculariulu Episcopescu, sinodulu afla cu cale si doresce:

ad I. . . . ad II. Ce se atinge pentru fundatiuni:

a) Preotii traptuali stau pe lenga dechiararea sinodala din 1. Nov. 1860, obleganduse a contribui la fondulu viduo-orfanalu preotiescu fiacare cate 1 fl. v. a. Protopopulu (ad personam) 3 fl., notariulu L. Caba cate 2 fl. pe anu, in cursu de 10 ani, dorindu cu totii cá fondulu deficientiloru se se contopésca in unulu cu celu viduo-orfanalu.

b) Spre iutemeierea unui fondu diecesanu pentru scopuri natiunale-religióse voru nesui preotii cu deputatii mireni pe totu anulu a conferi si a scóte din comunele respeptive cate 1 cr. v. a. dela totu sufletulu*) si sum'a acca a-o administrá totudeun'a la sinodulu traptualu celu de tótna; manipularea fonduriloru, deosebi a celui de sub a) necurmatu remanendu sub imediata administrare a guvernului diecesanu, prin care sumele se se eloceze cu deschilinire la comune si biserici romane pe lenga cautiune debuintiósca; era resultatulu si starea acelora se se publice in totu anulu.

ad III. Spre aducerea unor statute:

a) pentru impartirea venituriloru intercalare sinodulu privesce de base datin'a introdusa prin ordinariatu, ca portiunea canonica se remana pe unu anu la vedu'a séu orfanii repausatului preotu impreuna cu lecticalulu si dilele de lucru, ér' venitulu stolare se'lu iee administratorele. (Va urm'a.)

MAI NOU. Esc. Sa D. gubernatoru C. Creneville va reincepe calatori'a pela Odorheiu in 19, Csik 20, S.-S.-György 21 si Brasiovu 22 si in 23. va calatori indereptu pela Fogarasiu. Sciri private inse vreau a sci, ca Esc. Sa fú chiamatu la Pest'a in dilele acestea. — Primirea Esc. Sale prin calatori'a intre romani fú fórté cordiala si leala; dupa cumu vomu vedé. —

— Locutiitoriulu Ungariei FML. conte Pálfi, dupa ce se re'ntórse din calatori'a sa de pela Orade si Biharia, unde facù imputatiuni preotimei, ca ar agita, merse la Vien'a si nefindu priimitu cá mai nainte, se re'ntórse indata la Pest'a si se dice, ca si a aratatu dorinti'a a se re'ntórse la carier'a sa militara din pusetiunea aceasta grea. —

— Diurnalele Pestei publica, ca „Szózatulu“ s'a opritu a se canta publice, ear' mai virtosu tinerimei e cu totulu opritu. —

— O societate angleze si a cumparatu drumulu feratu alu Tissei, dupa „Presa.“

— Ministrulu de finantia a reesitu de se primi de catra senatu unu imprumutu de 50 mil. cu cursu de 88 si cas'a Rothschild si Goldschmidt au luat asupra incheierea acestui imprumutu, ceea ce dovedesce o incredere mare in neclatit'a sustare a Austriei

— Unu telegramu dela Rom'a in Paris contine, ca Papa ar fi facutu de scire la Paris, ca nu va asculta nici de o modificatiune, ce ar avé de scopu angustarea potestategi lumesci a scaunului apostolicu, si adres'a data Papei anca contine resemnatiunea acésta redimata pe 270 episcopi si 42 prelati afara de 2000 preoti ce se afla adi in Rom'a.

Se face presciintiare de prenumeratiune la

Gazet'a Transsilvaniei

si

Foi'a

pentru *Minte, Anima si Literatura*

pe sem. II. a. c.

Pretiuulu pe I. sem. in leintru Monarchiei e 5 fl. m. a.; afara din Monarchia 1½ galbinu. Se póte prenumera pela tóte c. r. oficie postale, precumu si la cunoscutii nostri DD. corespondenti si sprijinitori.